

ספרי' — אוצר הספרים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יתרו

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כא
(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי
„מכון לוי יצחק“
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ותשע לבריאה
שנת הקהל

לזכרון

הרבנית הצדקנית

מרת חי' מושקא

בת כ"ק אדמו"ר

אור עולם

נזר ישראל ותפארתו

צדקת ה' עשה

ומשפטיו עם ישראל

ורבים השיב מעון

מרנא ורבנא

יוסף יצחק

ובת הרבנית הצדקנית

מרת נחמה דינה

ע"ה ז"ל

נפטרה ביום רביעי פ' משפטים

כ"ב שבט שנת ה'תשמ"ח

ת'נ'צ'ב'ה'

אשתו של כ"ק אדמו"ר מה"מ

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

א. **„ומה אבנים הללו... חברך... על אחת כמה וכמה“**

בסיום פרשתנו, על הפסוק „ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו“ נאמר במכילתא¹ „והרי דברים קל וחומר, ומה אם אבנים שאין בהם דעת לא לרעה ולא לטובה? אמר² הקדוש ברוך הוא לא תנהג בהם מנהג בזיון³, חברך שהוא בדמותו של מי שאמר והיה העולם דין הוא⁴ שלא תנהג בו מנהג בזיון⁵.“

גם בפירוש רש"י מובא קל וחומר זה, אך בשינויים ועם הוספות: „ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיון אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם מנהג בזיון, חבירך שהוא בדמות יוצרך ומקפיד על בזיונו על אחת כמה וכמה“⁶.

מובן מדוע מתבטא רש"י בניסוח „שאינן בהם דעת להקפיד על בזיון“, בשונה מלשון המכילתא „שאינן בהם דעת לא לרעה ולא לטובה“, כי על ידי הדגשת אי הבזיון אצל האבנים, בניגוד לבזיון הנגרם „לחברך“, מובן ובוטל יותר ה„קל וחומר“. ומסיבה זו מוסיף רש"י על „חברך“ את המילים „ומקפיד על בזיונו“, שאינן כתובות במכילתא.

כן מובן, שרש"י משתמש בביטוי „חבירך

שהוא בדמות יוצרך“, במקום הנאמר במכילתא „בדמותו של מי שאמר והיה העולם“, משום שהמילה „יוצרך“ מדברת בפשטות על יוצרו של העולה במעלות.

אך צריך להבין מדוע מוסיף רש"י על לשון המכילתא את המילים „אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך“: מה מוסיף ה„צורך“ של ה„אבנים“ להסבר ה„קל וחומר“ לגבי „חברך“?

ב. **יש הבדל בין הביאור במכילתא לבין רש"י**

כדי להבין זאת יש להקדים ולהסביר את ההבדל בין פירוש הפסוק שעליו נאמר קל וחומר זה לפי המכילתא לבין ביאורו לפי רש"י⁸:

במכילתא נאמר לפני כן: „אשר לא תגלה ערותך עליו, עליו אי אתה פוסע פסיעה גסה אבל אתה פוסע פסיעה גסה בהיכל ובקדש הקדשים, שהיה בדין, ומה אם מזבח הקל אסור לפסוע בו פסיעה, ההיכל וקדש הקדשים החמורים דין הוא שאסור לפסוע פסיעה גסה בהן לפי שהן חמורים, תלמוד לומר אשר לא תגלה ערותך עליו, בו אי אתה פוסע פסיעה יתירה, אבל אתה פוסע פסיעה יתירה בהיכל ובקדש הקדשים“, ולאחר מכן נאמר במכילתא ה„קל וחומר“ שהובא לעיל, ומה אם אבנים...“

אך רש"י מסביר בתחילת הפסוק: „שעל ידי המעלות אתה צריך להרחיב פסיעותיך, ואף על פי שאינו גילוי ערוה ממש שהרי כתיב¹⁰ ועשה להם מכנסי בד, מכל מקום הפסיעות

(1) הובא ביל"ש סוף פרשתנו. ועד"ז הוא בתנחומא שם בשינויים. וראה כמה שינויים בלשון המכילתא במכילתא הוצאת הארואיטש"ר בין. פס"ז כאן.
(2) בפס"ז: שאין בהם חיות.
(3) בתנחומא: הוודך הקב"ה.
(4) ביל"ש: תנהג בהם בבזיון. ועד"ז הוא לכמה גירסאות במכילתא (הובאו במכילתא הנ"ל).
(5) בתנחומא: בדמותו של הקב"ה עאכו"כ. ובפס"ז „חבירך שהוא נברא בצלם ובדמות עאכו"כ שלא כו".
(6) בכמה ג" במכילתא הנ"ל „בו בבזיון“.
(7) וכחסום בתנחומא. בדפוס שני ורש"י כתיב מסיים „עאכו"כ) שלא תבוהו“. ובכמה כת"י רש"י „שלא תנהג בו מנהג בזיון“. וראה לקמן בפנים ס"ד.

(8) משא"כ בתנחומא שאינו בא בהמשך לדרשה שלפניו כ"א הוא התחלת דרשה חדשה ע"פ ולא תעלה במעלות על מזבחי.
(9) ובשינויים קלים ביל"ש וכן כמה שינויים במכילתא הנ"ל.
(10) תצוה כה, מב.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט תורות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה".

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

כיוון שהם חמורים מן המזבח¹⁶.

מכך מובן, שהאיסור „ולא תעלה...“ איננו רק משום שזהו חלק מן המקדש, אלא בעיקר מצד אבני המזבח עצמן. ולכן ניתן ללמוד מכך קל וחומר „ומה אם אבנים שאין בהם דעת לא לרעה ולא לטובה אמר הקדוש ברוך הוא לא תנהג בהם (באבנים עצמן) מנהג בזיון, חבירך... דין הוא שלא תנהג בו מנהג בזיון“.

ג. אבני המזבח – „יש בהם צורך“

לפי זה ניתן גם להבין מדוע מוסיף¹⁷ רש"י בפירושו את „אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם מנהג בזיון“:

כיון שבפירושו רש"י אין מוזכר המיעוט „עליו אי אתה פוסע... אבל אתה פוסע בהיכל וקדש הקדשים“¹⁸, שממנו לומדים שהאיסור

16 במרכבת המשנה למכילתא כאן מפרש שהק"ו במכילתא חוזר לשיטת ת"ק לפניו שהאיסור הוא מצד גילוי ערוה. והמיעוט „עליו אי אתה פוסע פסיעה גסה אבל אתה פוסע פסיעה גסה בהיכל כו"ו" הוא דעת ר"י שם שלדעתו אינו גילוי ערוה אלא שבעודו הולך למזבח טוען אברים ופדרים ודם אצל המזבח יהי נראה עליו המצוה כמש"אוי". ולכן בהיכל וקדש „שקדושתן רבה.. יפסע פסיעה גסה כאדם בהול בל יזון עינו מזיו השכינה“.

אבל מזה שגם לר"י הלימוד הוא מסיים הכתוב „אשר לא תגלה ערותך עליו“ וכן מלשון המכילתא „פסיעה גסה“ (לא „יתירה“ כביל"ש), משמע, שגם לדעתו שייך זה לגילוי ערוה.

17 הכרתו של רש"י בכלל להביא הלימוד דהק"ו (שלכאורה הוא רק לימוד מהכתוב ואינו נוגע בפשט"מ), י"ל שהוא מזה שהכתוב מוסיף הטעם „אשר לא תגלה ערותך עליו“, שהוא לא רק מיותר בפשט"מ (כמ"ש בדב"ק טוב כאן ובבאר מים חיים בפסוק כב), כ"א שעפ"י יוקשה מה שדוקא במזבח נאמר „ולא תעלה במעלות“, ולטעם זה צ"ל האיסור דלא תעלה במעלות" בכל המקדש (והרי מצינו מעלות במקדש גופא גם לפניו ממקום המזבח, לפני האולם (וההיכל) – ראה מדות פ"ג מ"ו. רמב"ם הל' בית הבחירה פ"ז ה"ד(ה). משא"כ באם ה"ל נאמר האיסור בלא טעם לא ה"ל בזה שום קושיא, כי ריבוי ציוויים לא נאמר בהם טעם.

ומזה מוכח בפשט"מ שהטעם שבכתוב – ללמד דבר חדש בא: ק"ו לבזיון האדם (ועד"ו י"ל במה שכתב רש"י „הרי דברים ק"ו בפסוק לפני כו, כב).

18 ולהעיר שבפרש"י בכלל לא נזכר ע"ד האיסור דפסיעה גסה (הרחבת הפסיעות) על המזבח כמכילתא (רק מפרש שזהו הטעם ד „אשר לא תגלה ערותך עליו – שע"י

קרוב לגילוי ערוה הוא, ואתה נוהג בהם מנהג בזיון“.

יש לומר, שבכך שהקל וחומר הנ"ל מובא במכילתא מיד לאחר המיעוט „עליו אי אתה פוסע פסיעה גסה אבל אתה פוסע... בהיכל ובקדש הקדשים“, מתורצת שאלה העלולה להתעורר:

האיסור של „לא תגלה ערותך עליו“ – „לא תנהג בהם מנהג בזיון“ – איננו לכאורה, משום אבני המזבח כשלעצמן, אלא משום היותן חלק מן המזבח והמקדש, ולכן זהו ענין של קדושת ויראת המזבח, הקשור לכבוד ה', השורה על המזבח והמקדש¹¹.

כמצות מורא מקדש בכלל, אשר „לא מן המקדש אתה ירא אלא ממי ששכן שכינתו במקום הזה“¹², וכלשון ספר החינוך¹³ „לקבוע בנפשותינו יראת המקום ברוך הוא והשיבותו, ועל כן הוזהרנו שלא לנהוג שם קלות ראש בשום ענין“. כיצד ניתן אפוא ללמוד מן ה„אבנים“¹⁴, קל וחומר לגבי „חבירך“, כאשר ב„אבנים“ יש קדושה אשר איננה קיימת ב„חבירך“?

אך כיון שכבר לפני כן נאמר „עליו אי אתה פוסע פסיעה גסה אבל אתה פוסע פסיעה גסה בהיכל ובקדש הקדשים“,

אשר לפי הסברה שהובאה לעיל, שהאיסור של „פסיעה גסה“ קשור לכבוד המקדש וכדומה, צריך היה האיסור לחול גם¹⁵ בהיכל ובקדש הקדשים, ואף בחומרה רבה יותר –

11 בלשון הרמב"ן סוף פרשתנו: וטעם המעלות יראת המזבח והזדורו לכבוד השם. ובאברבנאל: וכ"ו צוה ליראת המקדש כי הוא כבודו יתברך.

12 ספהמ"צ להרמב"ם מ"ע כא. וראה יבמות ו, רע"ב. רמב"ם רפ"ו מהלכות ביה"ב.

13 מצוה מא.

14 להעיר מפ"י מושב זקנים עה"ת כאן: קצת קשה למה הקפיד על כבוד המזבח יותר מכל כלי המקדש.

15 להעיר שכ"ה במכילתא דרשב"י: כשתעלה למזבח לא תהא פוסע פסיעה גסה כו' אין לי אלא למזבח לעזרות מנין תל כו'. ושמ: יכול לא יעשה מעלות [להיכל ולעזרות תל' לו ולא] תעלה במעלות כו' למזבח אי אתה עושה כו'.

IN LOVING MEMORY OF OUR DEAR PARENTS AND GRANDPARENTS

Reb Yitzchok (Isadore) ben Reb Nochum Tzvi Plotkin

On the occasion of his fourth yahrtzeit, 19 Shevat, 5769

Mrs. Yenta (Yetta) bas Reb Nochum Plotkin

Passed away on 11 Tevet, 5764

ת. נ. צ. ב. ה.

DEDICATED BY THEIR CHILDREN & GRANDCHILDREN

Mr. & Mrs. Avrohom Aharon and Shoshana Baila

Plotkin

Mr. & Mrs. Michael Yosef (Michael)

and Rodah Chayah (Karen)

Block שיחיו and families שיחיו

„ולא תעלה במעלות“ הוא משום אבני המזבח כשלעצמנו, כדלעיל – לפיכך צריך רש"י להדגיש ענין זה ב"קל וחומר" עצמו:

„הואיל ויש בהם צורך“. כיון שב„אבנים הללו“, של המזבח, יש ענין מיוחד – יש בהם צורך – הרי הוא גורם לאיסור „לא תעלה במעלות אשר לא תגלה ערותך עליו“¹⁹ –

על אבני המזבח כשלעצמנו, ולא משום שהן חלק מהמקדש כולו.

ולפי זה מובן בפשטות מדוע אין איסור של „מעלות“ בחלקים אחרים של המקדש, למרות שעל ידי כך „תגלה ערותך“ – ואדרבה: היו „מעלות“ בכניסה להיכל²⁰ – משום שבאבנים של „מעלות“ אלו אין קיים הענין המיוחד של „יש בהם צורך“.

ד. „מנהג בזיון“

ההסבר לכך הוא:

לכאורה, תמוה: האם יש צורך להזדקק

המעלות אתה צריך להרחיב פסיעותיך“*). ויתרה מזה – יש מפרשים שמפרש"י בד"ה ולא תעלה במעלות „כשאתה בונה כבש למזבח לא תעשה מעלות כו“, משמע שאין האיסור בעלי" רק בעשי" (באר מים חיים. וראה רא"ם ושפ"ח ועוד) (ולא כמ"ש בספר הזכרון).

(19) ועפ"ז יל"פ גם שינוי הלשון במכילתא „ומה אם אבניחם“, וברש"י – „אבנים הללו“: להמכילתא הלימוד הוא מזה שאין לנהוג מנהג בזיון באבנים כי באבנים שבכבש המזבח אין ענין מיוחד, ואדרבה צריך לימוד מיוחד למעט אבני ההיכל וקדה"ק; משא"כ לרש"י ישנו ענין מיוחד באבנים אלו שלכן למדים „מאבנים הללו“.

(20) אבל מהמעלות בשאר המקומות (מן החיל לעזרת נשים; מעורת נשים לעזרת ישראל; מעורת ישראל לעזרת כהנים – רמב"ם הל' ביהב"ח רפ"ו) אין קושיא כ"כ, כי הם מחוץ למקום המזבח והם מקומות שגם זר מותר ליכנס לשם (ראה כלים פ"א מ"ח ואילך. רמב"ם שם הט"ז ואילך).

(* ולהעיר שהרמב"ם בספר הירד (הל' בית הבחירה פ"א ה"ז) לא כתב האיסור דפסיעה גסה, רק „העולה במעלות על המזבח לזקה“. אבל כתבו בספר המצות מל"ח פ. חינוך מצוה מא. דאה מל"ח ויעב"ץ לרמב"ם שם. מנ"ח שם.

ולהעיר גם מהשינויים בלשון הרמב"ם: במנין המצות בריש ספר הירד כותב „שלא לפסוע על המזבח“, משא"כ בהכותרת להל' ביהב"ח: שלא לעלות עליו במעלות ובסהמ"צ שם: שהחירו מעלות על המזבח במעלות כדי שלא יפסיע פסיעה גסה. וכל מי שמפסיע פסיעה גסה על המזבח. לזקה ואכ"מ.

ללימוד של קל וחומר מאבני המזבח, כדי להסיק שאסור לבזות יהודי אחר?

אלא, לגבי אבני המזבח אין מדובר כאן על בזיון כפשוטו, אלא, כלשון המכילתא ורש"י, על „מנהג בזיון“ בלבד²¹. הן מצד האבנים, אשר אינן חשות בזיון, והרי הרגשת הבזיון היא העיקר, עד אשר לפי אחת הדעות בגמרא²², כל חובת הבושת חלה רק כאשר יש „כיסופא“ (=בושה): אך אם „ביישו ישן ומת“, כאשר המבוזה לא חש בושה, פטורים.

והן לגבי מעשה הבזיון: אין מדובר כאן על התנהגות של קלות ראש²³, שהרי קלות ראש ובזיון ממש אסורים בכל שטח המשכן והמקדש²⁴. אלא מדובר כאן רק על „מנהג בזיון“ – מעשה העלול להתפרש כבזיון. וכדברי רש"י, שכאשר „עולה במעלות“ אין „גילוי ערוה ממש“, אלא „קרוב לגילוי ערוה“²⁵.

ומכך לומדים לגבי חבירו, שאסור לנהוג אפילו ב„מנהג בזיון“, ואפילו כאשר הזולת אינו חש כלל בושה ובזיון.

ה. בבזיון אבני המזבח

נגרמת בושה

וזהו ההבדל בין המכילתא לבין רש"י – על מה מוטל האיסור:

לדעת המכילתא האיסור הוא פעולת האדם – אסור לעשות מעשה שיש בו אפילו רק „מנהג בזיון“, ולא רק מעשה בזיון ממש.

אך רש"י אינו יכול לפרש כך לפי הפשט, כי לפי זה אין להבדיל בין אבני המזבח לבין אבני ההיכל. מכך שהאיסור קיים דווקא באבני המזבח מובן, שמצד פעולת האדם עצמו לא

(21) להעיר מנייר (מה, א): הרי אמרה תורה לא תעלה במעלות על מזבחי ק"ו לדרך בזיון. וראה רש"י שם.

(22) ב"ק פו, ב.

(23) כדפי' בספורנו כאן.

(24) ראה ברכות נד, א. רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ז ה"ב.

(25) וגם מצדו לא נתכוין לענין של בזיון. ולהעיר שאין המבייש חייב על הבושת עד שיתכוון (משנה ב"ק שם).

...היום שלמחרתו – יום אחד עשר לחודש אחד עשר – ענינו שנוסף ולאחרי העבודה של יום העשירי של חודש אחד עשר. מגיעים ומתעלים (ע"פ הכלל של „מעלין בקודש“) גם להגילוי (יום) של אחד עשר.

...ובזה גופא מגיעים לאחרי זה לדרגא עוד יותר נעלית – שנמצאים כבר לאחרי סיום העבודה של כל הבריורים, וכבר גם „צחצחו את הכפתורים“ וכו', וצריכים רק לעמוד מוכן לקבל את משיח צדקנו – השלימות של אחד עשר (לגמרי שלא בערך לעשר) ...כמרומו בכ"ב שבט ...אחד עשר בכפליים.

...אחרי כ"ב שבט (יום הסתלקות בתו) נעשה השלב האחרון בהכנת העולם (כדירה לו יתברך בתחתונים) להגאולה ...שלימות ענין זה בא ע"י ובשכר נשי ובנות ישראל.

... מזה ישנו הלימוד בשביל נשי ובנות ישראל בכלל, ובמיוחד – בשביל השלוחות תחינה של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – שהתאספו כאן מכל קצוי תבל בה"כינוס השלוחות העולמי" ...בזמננו זה, הרגעים האחרונים לפני הגאולה – לעורר את עצמן ואת כל נשי ובנות ישראל אודות גודל הזכות של נשי ובנות ישראל להביא את הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש, שבאה „בשכר נשים צדקניות שיש בדור“, כנ"ל.

נשיא דורנו – וועלכע האָבן זיך דאָ צוזאַמענגעקליבן מכל קצוי תבל אין דעם „כינוס השלוחות העולמי“. . בזמננו זה, די לעצטע רגעים פאַר דער גאולה – צו מעורר זיין זיך און אַלע נשי ובנות ישראל וועגן דעם גודל הזכות פון נשי ובנות ישראל צו ברענגען די גאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש, וועלכע קומט „בשכר נשים צדקניות שיש בדור“⁵, כנ"ל.

(משיחות ש"פ יתרו, כ"ף שבט, וליג ויום ב' פ' משפטים, כ"ב שבט תשנ"ב)

(5) יל"ש רות רמז תרו בסופו (מדרש זוטא רות).

הדור שלנו הוא הדור האחרון של הגלות והדור הראשון של הגאולה – כפי שכ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא הודיע כמ"פ, שכבר סיימו את הכל ועכשיו צריכים רק לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש – במילא מובן שאם בינתיים הי' ענין של הסתלקות, כפי שהי' בכ"ב שבט בארבע שנים לפני זה (שנת ה'תשמ"ח), הרי זה אך ורק בכדי להביא העלי' היחידה שעדיין נשאר – העלי' של הגאולה האמתית והשלימה.

...דובר כמ"פ בהחידוש והעילוי הנפלא של הדור – הדור האחרון של גלות והדור הראשון של גאולה – שהוא הוא הגמר והסיום של "מעשינו ועבודתינו" של בני במשך כל הדורות שלפני זה, לסיים הבריורים האחרונים בגלות, ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר² – "לצחצח את הכפתורים"; העבודה שלנו ענינה להביא את הגאולה בפועל לדור הזה ולכל הדורות שלפני זה! זאת אומרת, שבדור זה מסיימים את ה"מעשינו ועבודתנו" של יהודים במשך כל הדורות.

...בהדור של נשיא דורנו גופא ישנם כמה שלבים ותקופות, ובכללות – שלשה שלבים: (א) יום עשירי לחודש אחד עשר (י"ד שבט ת"ש ו"ד) – סיום התקופה של עבודת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין. (ב) היום שלמחרתו – יום אחד עשר לחודש אחד עשר (היום הראשון השלם לאחר ההסתלקות), ובמיוחד בשנת עשתי עשר (תשי"א)³ – כשהתחיל ההמשך והחידוש של תקופה חדשה ו"נתלו המאורות" של דור השביעי מאדמו"ר הזקן (או הדור התשיעי מהבעש"ט). (ג) התקופה שלאחרי הסתלקותה של בתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר ביום כ"ב לחודש אחד עשר (כ"ב שבט תשמ"ח).

...יום העשירי בחודש אחד עשר מתייחס לסיום וגמר העבודה של בירור ה"שירים" של גלות, "לצחצח הכפתורים".

היה שום איסור, כי אין כאן מעשה בזיון ממש²⁶.

אלא, שבאבני המזבח יש ענין מיוחד – „הואיל ויש בהם צורך“ – שמשום כך גורם „מנהג הבזיון“ למעין „כיסופיא“²⁷, לאלו הנזקקים לאבנים, כדלהלן, ולכן אסור הדבר.

ו. ביזוי החבר כביזוי „יוצרך“

ההסבר לכך הוא:

באמרו „הואיל ויש בהם צורך“ מתכוון רש"י לומר, שהכהנים אינם יכולים לבצע את עבודתם על המזבח אלא על ידי העליה על האבנים. וזוהי הסיבה של „לא תנהג בהם מנהג בזיון“, כי על ידי התנהגות בבזיון כלפי אבני המזבח, מבזים גם את הכהנים אשר יש להם צורך באבנים²⁸.

בדומה, אם כי לא בדיוק, לנאמר בדברי הראשונים²⁹ על חובת תשלומי בושת, שהדין „רקק בבגדו פטור“³⁰ הוא דוקא כאשר המתבייש לא לבש את הבגד בשעת מעשה, אך אם היה האדם לבוש בבגד בעת הרקיקה חייב הרוקק – כי על ידי יריקה על הבגד הוא ביוה גם את לובש הבגד³¹.

לעומת זאת, המעלות שלפני ההיכל – אין בהם צורך, „כי: א) אפשר להגיע להיכל שלא על ידי המעלות“³². ב) המעלות לא היו לפני ההיכל במקום שהתבצעה העבודה, אלא לפני

26 ולכן גם להסבא בגמ' (ב"ק שם) „משום וילותא הוא“, „שמזולל בו בפני רבים ואף על פי שאינו שם על לבו“ (רש"י שם) – אין כאן „זילותא“, כיון שאין כאן מעשה בזיון (ממש), רק „קרוב לגלוי ערוה“, כנ"ל.

27 ראה ב"ק שם.

28 או י"ל ד"ש בהם צורך" היינו לכל ישראל, וע"פ מה שפירש רש"י בפסוק שלפנ"ו (כ, כב) שהמזבח נברא להאריך ימיו של אדם .. שהמזבח מטיל שלום בין ישראל לאביהם שבשמים.

29 מאירי כתובות (סו, א) בשם קצת מפרשים.

30 ב"ק צא, א. כתובות שם.

31 „וכן בבהמתו אם הי' רכוב עלי' אף הוא מתבייש בכך“

(מאירי שם).

32 אף שאי"ז דרך ביאה.

האולם³³, ויוצא, אפוא, שהליכת הכהנים להיכל באמצעות המעלות שלפני ההיכל אינה חלק וצורך של עבודתם בהיכל, לעומת כבש המזבח, שהוא חלק מן המזבח ממש³⁴, עד כדי כך שנאמר בתורה „ולא תעלה במעלות על מזבח“³⁵ אשר לא תגלה ערותך עליו – שההליכה על המעלות או על הכבש למזבח נחשבת כהליכה על המזבח עצמו³⁶.

ומכך לומדים לגבי בזיון חבירו: אף כאשר זהו „מנהג בזיון“ בלבד, אשר לא גרם בושה בפועל ל"חבירך", אף על פי כן, משום ש„הוא בדמות יוצרך“, יוצא, שביזוי החבר הוא בזיון כלפי יוצרך, כשם שבאיסור „לא תעלה במעלות על מזבחי“, גורם „מנהג הבזיון“ כלפי האבנים בושה ובזיון גם לכהנים.

ז. „להקפיד על בזיון“ – מודגש

ב„קל וחומר“

לפי זה ניתן להבין את לשון רש"י בניסוח ה"קל וחומר" – „מה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיון אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם מנהג בזיון, חברך שהוא בדמות יוצרך ומקפיד על בזיונו על אחת כמה וכמה“, בשונה מהמכילתא, ששם לא מופיע הביטוי „להקפיד על בזיון“ ו„מקפיד על בזיונו“. בניסוח זה מסביר רש"י:

אם לגבי „אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיון“, ובמילא אין אצלן כלל ענין של בזיון³⁷, שהרי אם אין מקפידים על בזיון אין מתבזים, בכל זאת, משום ש„יש בהם צורך“ לכהנים, נחשבת התנהגות זו כמנהג בזיון,

33 ואין קדושתם כקדושת היכל – ראה יומא מד, ב. ובפרש"י שם.

34 רלב"ג כאן ד"ה השרש הג'. וראה רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ט"ו. המפרש לתמיד כח, א. ותו"ש שם. ובכ"מ.

35 ולא „אל מזבחי“.

36 וי"ל דהוי כמו בשעת עבודה – ראה תוס' ישנים יומא כב, א (ד"ה בזמן).

37 כי בנדר"ד לולי הענין ד(מעין) כיסופא, אין כאן גדר בזיון כלל, גם לא „זילותא“ (כנ"ל הערה 26).

הרי על אחת כמה וכמה אסור לנהוג מנהג בזיון כלפי „חברך“: (א) „שהוא בדמות יוצרך“ – הקשר בינו לבין „יוצרך“ הוא ישיר וניכר שלא כאבני המזבח והכהנים שאין ביניהם שום קשר בדמות וכדומה. (ב) „ומקפיד על בזיונו“ – גם מצד עצמו אפשרית מציאות של בזיון, לעומת אבני המזבח שבהן אין בכלל בזיון מצד האבנים עצמן³⁸.

ח. כבוד הבריות הוא כבוד ה'

פירוש רש"י על התורה הוא יינה של תורה, ויש לומר, שבפירוש רש"י בסוף הפרשה – אשר „הכל הולך אחר החיתום“³⁹ – נרמז עיקר התוכן של הפרשה כולה – ענין מתן תורה – עשרת הדברות:

כשם שעשרת הדברות אינם כוללים רק את „אנכי ה' אלקיך“ ו„לא יהיה לך“, שהם ענינים נעלים ביותר באחדות ה', אלא גם את הדברים האחרונים שהם פשוטים ביותר ועד לענינים הפשוטים ביותר שבין אדם לחבירו – „לא תרצח, לא תנאף... וכל אשר לרעך“,

כך גם בפירוש רש"י – תורה שבעל פה – עוסק סיום פרשת יתרו בזוהרות הרבה שיש לנהוג בפרטים הקטנים ביותר שבין אדם לחבירו, ועד כדי כך שיש להישמר אפילו מ„מנהג בזיון“.

38 וזה שהקדים רש"י „שהוא בדמות יוצרך“ ל„ומקפיד על בזיונו“ – כי עיקר החידוש בק"ו כאן הוא בזה „שהוא בדמות יוצרך“, שמצד פרט זה הוא בשהו ל„אבנים הללו“, הואיל „ויש בהם צורך“, שלכן למדין מהם, אלא שיש בזה גם „חומר“, ש„הוא בדמות יוצרך“, ולא כהאבנים שרק „יש בהם צורך“, כנ"ל בפנים.

39 ברכות יב, א.

40 ל' הלקו"ת במדבר טו, סע"ג.

כך מוסיף רש"י, שההתנהגות הזהירה כלפי החבר היא משום שהוא „בדמות יוצרך“: האיסור קשור ל„בין אדם למקום“ לא רק משום שזהו ציווי, שצריך להזהר בענינים אלו מפני ציווי ה', אלא משום ש„חבירך“ ו„מקום“ הן דמות אחת, כביכול. ולכן, חוסר הזהירות בכבוד חבריך, נחשבת כחוסר זהירות בכבוד הקדוש ברוך הוא.

ומרובה מדה טובה – שאהבת ישראל, ועד לאהבה בלתי מוגבלת המביאה לידי ההתנהגות של כיבוד החבר בשיא ההקפדה, היא בפנימיותה אהבת הקדוש ברוך הוא וכבוד שמים.

וכמים הפנים לפנים: כך מתגלה אהבת הקדוש ברוך הוא לישראל, המביאה לידי הרמת כבוד ישראל אפילו בעיני כל עמי הארץ,

ועד לכבוד האמיתי שיהיה בגלוי בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ יתרו תשכ"ה)

41 ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 142 ואילך. ובכ"מ.

טאָג לאַחרי ההסתלקות), ובמיוחד בשנת עשתי עשר (תשי"א)³ – ווען עס האָט זיך אָנגעהויבן דער המשך וחידוש פון אַ נייער תקופה ו„נתלו המאורות“ פון דעם דור השביעי פון אַלטן רבי'ן (אָדער דור התשיעי פון בעש"ט). (ג) די תקופה נאָך דער הסתלקות פון בתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר ביום כ"ב לחודש אחד עשר (כ"ב שבט תשמ"ח).

... יום העשירי בחודש האחד עשר גייט אויף דעם סיום וגמר העבודה פון מברר זיין די לעצטע „שיריים“ פון גלות, „צופוצן די קנעפלעך“.

... דער יום למחרתו – יום אחד עשר לחודש אחד עשר – באַדייט אַז נוסף און נאָך דער עבודה פון יום עשירי בחודש אחד עשר, דערגרייכט מען און מען ווערט נתעלה (לויט דעם כלל פון „מעלין בקודש“) אויך צו דעם גילוי (יום) פון אחד עשר.

... אין דעם גופא קומט מען דערנאָך צו נאָך אַ העכערע דרגא – אַז מ'האַלט שוין נאָך דעם סיום העבודה פון אַלע בירורים, און מ'האַט שוין אויך „צוגעפּוצט די קנעפּ“ וכו', און מ'דאַרף נאָר שטיין גרייט צו מקבל זיין משיח צדקנו – די שלימות פון אחד עשר (אינגאַנצן שלא בערך צו עשר). . . כמרומז אין כ"ב שבט . . . אחד עשר בכפליים.

... נאָך כ"ב שבט (יום הסתלקות פון בתו) האָט זיך אויפגעטאַן דער שלב האחרון אין צוגרייטן די וועלט (אַלס אַ דירה לו יתברך בתחתונים) צו דער גאולה . . . שלימות ענין זה קומט ע"י ובשכר נשי ובנות ישראל.

... דערפון האָט מען דעם לימוד פאַר נשי ובנות ישראל בכלל, ובמיוחד – פאַר די שלוחות תחינה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר

3 ראה סה"ש תשי"ג ח"א ע' 255 הערה 99.

4 ברכות כח, א. וש"ג.

הוספה

בשורת הגאולה

טו.

„קהל גדול ישובו הנה“¹, לארצנו הקדושה, „ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה“²,

— שלכן, גם לפני הגאולה יושבים בה בניי לבטח, ללא פחד מזה ש„אומות העולם מתרעשים ומתבהלים“ בגלל ש„מלכי אומות העולם מתגרים זה בזה“, כיון שהקב"ה „אומר להם (לישראל), בני, אל תתייראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם . . . (וכופל הענין) אל תיראו, הגיע זמן גאולתכם“³, „מלך המשיח . . . עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם“⁴.

(משיחות ש"פ יתרו, ח"י שבט תנש"א)

(1) ירמי' לא, ז.
(2) עקב יא, יב.
(3) יל"ש ישעי' רמז תצט.

פה.

אונזער דור איז דער לעצטער דור פון גלות און דער ערשטער דור פון דער גאולה — ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר דער בעל ההילולא האָט מכריז ומודיע געווען כמ"פ, אַז מ'האָט שוין אַלץ פאַרענדיקט און איצטער דאַרף מען נאָר מקבל זיין משיח צדקנו בפועל ממש — במילא איז פאַרשטאַנדיק, אַז אויב בינתיים איז געווען אַן ענין של הסתלקות, ווי דאָס איז געווען בכ"ב שבט בארבע שנים לפני זה (שנת ה'תשמ"ח), איז דאָס אך ורק בכדי צו ברענגען די איינציקע עלי' וואָס איז נאָך געבליבן — די עלי' פון דער גאולה האמיתית והשלימה.

. . . מ'האָט גערעדט מערערע מאָל דעם געוואַלדיקן חידוש ועילוי פון דעם דור — דער לעצטער דור פון גלות און דער ערשטער דור פון גאולה — אַז ער שטעלט מיט זיך פאַר דעם גמר וסיום פון „מעשינו ועבודתינו“ פון אידן במשך כל הדורות שלפני זה, צו פאַרענדיקן די לעצטע בירורים אין גלות, ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר² — „צופוצן די קנעפלעך“; אונזער עבודה באַשטייט אין ברענגען די גאולה בפועל פאַר דעם דור און פאַר אַלע דורות שלפני זה! דאָס הייסט, אַז אין דעם דור איז מען מסיים מעשינו ועבודתינו פון אידן במשך כל הדורות.

. . . אין דעם דור פון נשיא דורנו גופא זיינען פאַראַן עטלעכע שלבים ותקופות, ובכללות — דריי שלבים: (א) יום עשירי לחודש אחד עשר (יו"ד שבט ת"ש יו"ד) — דער סיום התקופה פון עבודת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין. (ב) דער יום למחרתו — יום אחד עשר לחודש אחד עשר (דער ערשטער גאַנצער

(1) תניא רפלי"ז.
(2) שיחת שמחית תרפ"ט.

מד.

בזמננו זה, ווען מ'האלט סמוך גלייך פאר דער גאולה האמיתית והשלימה. . כמדובר מערערע מאָל אַז מ'האָט שוין אַלץ פאַרענדיקט און איצטער דאַרף נאָר זיין די גאולה בפועל.

* * *

מדובר כמ"פ די ראשי תיבות בדרך אפשר פון „מיד" – משה, ישראל (הבעש"ט), דוד מלכא משיחא, ד.ה. אַז דער דור הראשון פון מתן תורה (דור משה) פאַרבינדט זיך מיט דעם דור האחרון (דהגאולה ע"י דוד מלכא משיחא), דורך גילוי החסידות פון דעם בעש"ט און רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו, וואָס לכשיפוצו מעינותיך חוצה „אתי מר" דא מלכא משיחאי.

ויש לומר, אַז בהתאם צו דעם תוכן פון דעם וואָרט „מיד" (גלייך), דאַרף מען זאָגן אַז די דריי אותיות זיינען פאַרבונדן ניט מיט דריי באַזונדערע זמנים (משה בדורו, ישראל הבעש"ט בדורו, און דוד מלכא משיחא בדורו), נאָר זיי קומען אַלע צוזאַמען בסמיכות ממש („מיד") בכל דור ודור ובכל זמן וזמן. כמרומז אויך אין דעם וואָס „מיד" איז אויך ר"ת „משה, יהושע, דורם", וואָס אַלע דריי זיינען געווען בדור אחד.

וכן יש לומר בנוגע לדורנו זה – אַז אין דעם זעלבן דור האָט מען דעם גילוי פון אַלע דריי – מ' (ר"ת משיח²), י' (ר"ת פון ביידע נעמען פון כ"ק מו"ח אדמו"ר) און ד' (דורם); צוזאַמען מיט דער משה שבדורנו (כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו), בחי' עשר

(1) אגה"ק הידועה דהבעש"ט – כש"ט בתחלתו. ובכ"מ.
(2) להעיר שמנחם שמו (סנהדרין צח, ב.).

(עשירי בשבט) כולל אויך דער גילוי תורת החסידות (די מעינות הבעש"ט) על ידו, האָט מען אויך דעם גילוי פון בחי' אחד עשר „גואל ראשון הוא גואל אחרון"³, דוד מלכא משיחא.

(משיחות ש"פ יתרו, כ"ף שבט תשנ"ב)

(3) ראה שמור"ר פ"ב, ד. שם, ו. זח"א רנג, א. ש' הפסוקים פ' ויחי. תו"א משפטים עה, ב.

•

בזמננו זה, בעמדנו סמוך מיד להגאולה האמיתית והשלימה... כמדובר כמ"פ שסיימו כבר הכל וכעת צריכה להיות רק הגאולה בפועל.

* * *

...מדובר כמ"פ בענין הראשי-תיבות בדרך אפשר של „מיד" – משה, ישראל (הבעש"ט), דוד מלכא משיחא, היינו שהדור הראשון דמתן תורה (דור משה) מתקשר עם הדור האחרון (דהגאולה ע"י דוד מלכא משיחא), ע"י גילוי החסידות דהבעש"ט ורבותינו נשיאינו ממלאי מקומו, אשר לכשיפוצו מעינותיך חוצה „אתי מר" דא מלכא משיחאי¹.

ויש לומר, שבהתאם לתוכן תיבת „מיד", צריך לומר שג' האותיות קשורים לא עם ג' זמנים שונים (משה בדורו, ישראל הבעש"ט בדורו, ודוד מלכא משיחא בדורו), אלא באים כולם יחד בסמיכות ממש („מיד") בכל דור ודור ובכל זמן וזמן. כמרומז גם בזה ש"מיד" הוא גם ר"ת „משה, יהושע, דורם", ששלשתם היו בדור אחד.

וכן יש לומר בנוגע לדורנו זה – שבדור זה עצמו ישנו הגילוי דשלושתם – מ' (ר"ת משיח²), י' (ר"ת דב' שמותיו דכ"ק מו"ח אדמו"ר) וד' (דורם); יחד עם המשה שבדורנו (כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו), בחי' עשר (עשירי בשבט), כולל גם הגילוי דתורת החסידות (מעינות הבעש"ט) על ידו, ישנו גם הגילוי דבחי' אחד עשר, „גואל ראשון הוא גואל אחרון"³, דוד מלכא משיחא.

~